

שלשה שאכלו

אבל אם אחד משלשתן אכל טבל, אפילו דרבנן, ומעשר ראשון שלו נטלה תרומותו, ומעשר שני והקדש שלו נפדו, שאיסורן מדאוריתא,⁽⁶⁾ וחמש שאכל פחות מכוית, והנבראי שאינו חייב בברכת המזון, אף שהיה עם שנים אחרים שאכלו פת, אין מזמנין עליו.

נשים ועבדים וקטנים שאכלו יחד עם שני אנשים גדולים ובני חורין שאכלו פת, אין מזמנין עליהם.

עד כמה מזמנין מהו שיעור הפת המחייב את הסועד בזימון⁽⁷⁾ — עד שיאכל לפחות

אבל אחד משלשתן דמאי, שהאיסור לאוכלו מדרבנן, ויש בו היתר לעניים, וכן אם אכל מעשר ראשון שנטלה ממנו רק תרומתו [תרומה מעשר, ובגמרה מבואר שמדובר באופן שפטור מתרומה גדולה], או שאכל מעשר שני והקדש שנפדו, וכן המשרת לפניהם שאכל עליהם בזית פת, אף שלא ישב עליהם בקביעות⁽⁴⁾, והבותי⁽⁵⁾, כל אחד мало ש היה עם שנים אחרים שאכלו פת מזמנין עליו, אף על פי שיש מהן שאכל דבר האסור דרבנן, או דבר הדומה לאיסור, או שאינו קבוע בסעודה, בכל זאת מצטרף לזמן.

ראשונה, אף חייב בברכת המזון, ומה שאינו מצטרף לדימון, הוא משום שאכילת אישור אינה נשחתת כאכילת קבוע, ואינה מחייבות בזימונו. והרשב"א כתוב שהטעם הוא "מפני שאין חבריו רשותן להתחבר עמו בחבורה".

ובבית יוסף [קצז] דיקי מלשון רשי"י כהרבמ"ם, שביאר כי בכלל אלו "אין כאן ברכה בעבירה", וראה רשי"י להלן [מז א ד"ה הא, ומני יהושע שם].

7. רשי"י הוסיף "ונפקא מינה להוציאם ידי חובתן אם יתנו לו לזמן", וביאר הפני יהושע שהוחקה לו הרוי כבר שנינו את השיעור בדין "המשמש שאכל בזית", וביאר שכן הנידון מתייחד בבני עצמו בברכה ויכול להוציא אחרים, ולזה מצריך רביה יהודה שיאכל כביצה, אף ברישא מדובר על צירוף לחוב של שנים שאכלו כראוי ומצרפים אותו לזמן, ובזה לכרחי עלמא השיעור במעות, כי רביה יהודה מודה בצירוף, כמו שמצוינו להלן [מח א] שהאוכל יrok מצטרף לזמן.

אך הגרא"א נקט שהאוכל יrok מצטרף אפילו أقل פחות מכוית, וכותב בהה"ל [קצז ד"ה כוית]

שכונתו היא גם על עניותם "ברוך שאכלנו".

4. בפתח הדריך [קצז] כתוב ששמש בזון הגمراח היה מצטרף אף שאין לו קביאות, משום שכך הייתה דרך אכילתו [ראה להלן מז ב, ובסמוך הערכה 7], אך בדמנינו שאינו נהוג לאכול משלחן המסובים, אלא מיסב בפני עצמו אחר הסעודה, הרי הוא ככל אדם שאכל דרך ארעי שאינו מצטרף לדימון של שלשה [כמובואר בראש"ש, וראה של"ה דף פב, ושדי חמד מערצת זוות].

5. בתוס' ראי"ש כתוב שמשנתנו כמ"ד כותמים גרי אמרת הן [קידושין עה ב] וחיבין בברכת המזון, אך כיוון שששוב התברר שהם עובדים ע"ז בהר גרים, גזו עליהם שהיה נכרים [חולין ו[א] ואין מזמנים עליהם, וכן נפסק בשו"ע [קצט ב]. וראה להלן [מז ב] מה החדש בכות.

6. הרמב"ם [ברכות א יט] נקט שאינו מצטרף משום שהאוכל דבר אישור אסור לברך עליו, ונמצא שאינו חייב בברכת המזון.
והראב"ד השיגו שהאיסור רק בברכה